

2. Голов С. Ф. Справедлива вартість та її місце в системі оцінок бухгалтерського обліку / С. Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 4. – с. 3-18.

3. Светуньков С. Г. Модели оценки неравномерности и циклической динамики развития территорий / Под ред. Т. С. Клебановой, Н. А. Кизима. – Х. : Инжэк, 2011. – 352 с.

УДК 336.1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ В УКРАЇНІ

Л. А. Костирко

*Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля,
пр. Радянський, 59а, м.Севєродонецьк, 93406, lid_kost@mail.ru*

В умовах кризи рішення соціальних задач за допомогою використання методів фінансового механізму можливо лише за умови вироблення стратегії ефективної соціальної політики, надійної системи соціального захисту населення, які забезпечують баланс інтересів держави, суспільства та бізнесу. Переплетення проблем соціально-економічного розвитку держави і визначення оптимальної бюджетної системи посилює значущість вирішення питань використання крайною обмежених ресурсів у відповідності з критеріями соціальної справедливості і економічної ефективності. Це об'єктивно вимагає розробки нових підходів до фінансового механізму забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку територій в контексті наближення до симетричності міжбюджетних відносин на всіх рівнях. Особливої уваги потребують дослідження соціальної спрямованості фінансового механізму та інструментів його реалізації. За його допомогою можна регулювати розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів на різних рівнях управління, узгоджувати інтереси зацікавлених сторін – учасників ринкових фінансових відносин.

У дослідженні фінансовий механізм розглядається як інструмент реалізації фінансової політики держави з позиції забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку. Фінансовий механізм потрібно розглядати значно ширше, ніж він сьогодні досліджується, а саме через комплексне використання механізмів збалансованості, справедливості та забезпечуючих систем. Складовими фінансового механізму є бюджетний, податковий і кредитний механізми. Результати дослідження показали, що існуючий в Україні фінансовий механізм є недосконалим за таких обставин. Перша, стосовно бюджетного механізму залишаються не вирішеними наступні проблеми: 1) не встановлено прямих відносин між Державним бюджетом та місцевими бюджетами місцевого самоврядування, тобто суттєвих змін у системі бюджетного вирівнювання не відбулося; 2) існує ризик прийняття неефективних рішень щодо визначення міжбюджетних трансфертів для адміністративно-територіальних одиниць рівня нижче районного та міст обласного значення. Формула визначення обсягу трансфертів потребує більшого ступеня врахування регіональних особливостей; 3) система міжбюджетних трансфертів залишається недостатньо прозорою і у місцевих органів влади

відсутні стимули для ефективної роботи до збільшення власних коштів.

Повне реформування бюджетного механізму має здійснюватися як складова адміністративно-територіальної реформи та узгоджуватися з податковою реформою та реформами в соціальній сфері. Необхідно змінити систему “управління витратами” на систему “управління результатами” щодо витрачання бюджетних коштів, скоротити непродуктивне споживання. Шляхами підвищення ефективності бюджетного механізму на різних рівнях є наступні: розвиток державно-приватного партнерства, що надасть можливість для збільшення надходжень до бюджету і забезпечить підтримку конкуренції та сформує сприятливий інвестиційний клімат; запровадження у бюджетну практику механізму розподілу акумульованих коштів від ПДВ, податку на прибуток підприємств та акцизів між державним та регіональними бюджетами; конкретизація та підвищення ефективності форм міжбюджетних трансфертів; оптимальне розмежування повноважень між регіональними та місцевими рівнями влади.

Друга обставина – недостатня реалізація регулюючої функції податкового механізму. У рейтингу “Ведення бізнесу 2013” за субіндексом ”Сплата податків” Україна посіла лише 165 місце із 185 країн. Завдяки зниженню ставки податку на прибуток середньозважена ставка оподаткування доходів підприємств в 2012 році була знижена до 55,4% проти 57,1% у попередньому періоді. Проте вона залишається значно вищою, ніж середній показник у країнах Східної Європи та Центральної Азії (40,5%) чи в країнах ОЕСР (42,7%). Аналіз співвідношень розрахунків з бюджетом і результатів роботи промисловості показав, що податковий тягар підприємств промисловості в 2006-2013 pp. збільшився з 15,4% в 2006 р до 19,8% в 2013 р. Проблема полягає в тому, що в ринкових умовах не забезпечується рівномірність розподілу доходів за галузями економіки. Тому для різних галузей критичним є різний рівень податкового тиску по відношенню до доданої вартості. Так, лікєро-горілчана промисловість має високий рівень податкового навантаження через акцизи, проте вона є найбільш прибутковою галуззю в порівнянні з іншими галузями промисловості.

Третя обставина - низька ефективність бюджетної системи, як механізму перерозподілу національного доходу країни, що пов'язана з протиріччям в бюджетній децентралізації. Посилена централізація податкових надходжень і децентралізація по витратам об'єктивно зумовлює асиметричність моделі вітчизняної бюджетної системи. Така асиметрія має тенденцію посилення залежно від дефіциту бюджету та скорочення трансфертів спрямованих на вирівнювання внутрішніх міжбюджетних відносин.

Ефективність моделі бюджетної системи як механізму перерозподілу ВВП на користь держави залежить від оптимального поєднання принципів централізму і децентралізму та участі у її організації. Принцип автономії реалізується у вітчизняному законодавстві в частині розподілу компетенцій між державними і територіальними органами виконавчої влади. У зв'язку з бюджетною децентралізацією виникли протиріччя, а саме: неможливо забезпечити одночасно ефективність, соціальну справедливість і макроекономічну стабільність (табл. 1).

Наявність протиріч при розподілі бюджетних доходів і закріплення витратних повноважень перешкоджає забезпеченню стійкості бюджетної системи. Типовими проблемами є дефіцит власних ресурсів, залежність від трансфертів. При їх вирішенні необхідно керуватися критеріями

економічної ефективності, таким як «максимізація багатства», «мінімізація транзакційних витрат». В планових показниках на 2015 рік зберігається дефіцит бюджету країни, по відношенню до доходу – 10,92%, ВВП - до 4,5% (за даними Міністерства фінансів [1]). Світовий досвід показує, що структурний дефіцит бюджету може бути зменшений за рахунок відновлення економіки. Наприклад, в Великобританії, структурний дефіцит в даний час складає близько двох третин від загального обсягу, де циклічні фактори становлять лише третина.

Таблиця 1 – Дилема протиріч бюджетної децентралізації: стабільність-соціальна справедливість

Цілі	Результати досягнення цілі
забезпечення макроекономічної стабільності; підвищення соціальної справедливості;	посилення централізації податкової бази
збільшення автономії доходної частини місцевих бюджетів; скорочення вертикального дисбалансу бюджетної системи;	посилення горизонтальної нерівності в бюджетній системі. неможливість забезпечення макроекономічної стабільності у зв'язку з посиленням соціальної несправедливості
посилення доходності автономії місцевих бюджетів; посилення соціальної справедливості;	зниження макроекономічної стабільності

Значна частина дефіциту пов'язана з економічним спадом в Україні, який вплинув на стан державних фінансів. Для фінансування дефіциту бюджету передбачено залучення державних зовнішніх (61,58%) і внутрішніх запозичень у розмірі 293,8 млрд.грн, що складає 55,6% від видаткової частини бюджету [2]. Це свідчить про нестійкість механізму рівноваги в бюджетній системі, яка залежить від зовнішнього фактору стабільності (цінова кон'юнктура на світових ринках, коливання валютного курсу, ставки на ринку запозичень тощо).

Фінансова криза призвела до скорочення власних доходів регіональних бюджетів, що обумовило скорочення інвестиційних проектів протягом останніх двох років. В нових умовах посилення бюджетної асиметрії підвищилась значущість пошуку нетрадиційних джерел бюджетних доходів. У країні сформувалася виражена модель бюджетної системи, яка заснована на централізації більшої кількості податків у державний бюджет. Така форма міжбюджетних відносин, по суті, постійно відтворює фіскальну асиметрію. На забезпечення стійкості бюджетної системи впливають неврегульованість фінансових відносин, незбалансованість валютної політики, високий рівень інфляції, нестача фінансових ресурсів. Останніми роками проблема нестачі фінансових ресурсів в органів місцевого самоврядування та нестабільність їх доходних джерел набула загальнодержавної ваги. Доходи місцевих бюджетів в 2013 р. складають лише 7,23 % від ВВП, видатки – 14,99 % ВВП [2]. Згідно з Податковим кодексом кількість місцевих податків та зборів скорочено до п'яти. В умовах чинної податкової системи місцеві бюджети стали

залежними від міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, які складають 52,24% їх доходів (табл. 2).

Таблиця 2 – Частка міжбюджетних трансфертів з державного бюджету у формуванні доходів місцевих бюджетів в 2013 р. [2]

Показник	Значення
Доходи місцевих бюджетів, млн. грн.	105172
Видатки місцевих бюджетів, млн. грн.	218237
ВВП, млн. грн.	1454931
Міжбюджетні трансферти, млн. грн.	115848,3
Доходи місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів, млн. грн.	221020,3
Доходи у % до ВВП	7,23
Видатки у % до ВВП	14,99
Міжбюджетні трансферти в % до доходів	52,24

Канадський досвід передбачає безумовну орієнтацію міжбюджетних відносин на досягнення чотирьох основних критеріїв: економічну ефективність, бюджетну справедливість, політичну підзвітність і адміністративну дієвість. Тільки розподіливши відповідальність за витрати і закріпивши їх загальний обсяг на кожному рівні влади, можна вирішувати питання про закріплення і перерозподіл доходів між ними з урахуванням зазначених вище критеріїв.

В моделі бюджетної системи в Україні на початок 2015 року передбачені зміни у міжбюджетних відносинах по вертикалі, що створює підґрунтя для перспектив розвитку вітчизняної економіки.

Світовий досвід показує, що для побудови соціально-орієнтованого фінансового механізму країни необхідні наступні умови: стабільна нормативно-правова база, наявність досконалого фінансового ринку, прозоре і ефективне управління бюджетною системою, стимулювання розвитку бізнесу за принципом соціальної відповідальності, державне-приватне співробітництво в сфері розвитку інфраструктури. Інституційне закріплення симетричної моделі бюджетної системи України має орієнтуватися на: зростання доходної частини бюджету; розширення бюджетних повноважень і відповідальності регіональних органів влади; перебудову системи існуючих трансфертів. У підсумку в довгостроковій перспективі це сформує об'єктивну основу побудови ефективної моделі бюджетної системи України.

УДК 657

ЛОГІСТИКА В УПРАВЛІННІ ЗАПАСАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ

О.П. Кундря-Висоцька

*ЛІБС УБС НБУ, пр. Шевченка 9, м. Львів, Україна,
e-mail: kundrya-vysotska@ukr.net*

Методологія стратегічного обліку сьогодні є об'єктом глибоких аналітичних досліджень у контексті логічної дихотомії облікової системи під впливом об'єктивних інтеграційних, глобалізаційних процесів, інформаційних запитів менеджменту. Ставлячи за мету розвиток